

7η ενότητα

ΒΙΩΝΟΝΤΑΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗΣ ΖΩΗΣ

- Τα είδη των επιρρηματικών προσδιορισμών
- Παράγωγα επιρρήματα
- Συνδετικές λέξεις και φράσεις

Τα είδη των **επιρρηματικών προσδιορισμών**

Κείμενο 1 Στη (μαρτυρική) πιάτσα ταξί των ΚΤΕΛ

Πάει κανείς Δάφνη, Άλιμο, Μπραχάμι; Ξεπερνώντας τον εαυτό μου, βγαίνω ορμητικά από το μπουλούκι, τσαλαπατώ βαλίτσες, τσάντες και ό,τι άλλο βρίσκεται στο δρόμο μου και τρέχω με αγωνία προς το μέρος του οδηγού που μόλις πρόσφερε τις μαγικές λέξεις. Είμαι αποφασισμένη να ξεφύγω από τον τόπο του μαρτυρίου μου, την πιάτσα των ταξί στο σταθμό των ΚΤΕΛ στον Κηφισό, όμως δεν προλαβαίνω. Σε κλάσματα δευτερολέπτου η τετραπλή κούρσα συμπληρώνεται από τους πιο σβέλτους και ετοιμοπόλεμους. Απογοητευμένη αλλά με τις αισθήσεις σε επιφυλακή συγκεντρώνω τις δυνάμεις μου, ώστε την επόμενη φορά να καλπάζω ως επίδοξος Κεντέρης προς το μαγικό κίτρινο αυτοκίνητο που θα με πάει, Θεού θέλοντος και ταξιτζή επιτρέποντος, στο σπίτι μου.

Ύστερα από μισή ώρα αναμονής στην ουρά έχω εμπεδώσει ότι το πόσο γρήγορα θα φύγω από το σταθμό εξαρτάται αφενός από το αν ο προορισμός μου θα συμπέσει μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα με αυτούς των άλλων ταλαιπωρημένων συνταξιδιωτών μου και αφετέρου από την ταχύτητα των αντανακλαστικών μου. Πίσω μου η γραμμή 051 για Ομόνοια αναχωρεί με συχνότητα 10 λεπτών. Αν είχα προτιμήσει το λεωφορείο, αυτή τη στιγμή θα είχα ήδη μετεπιβιβαστεί στο μετρό και σύντομα θα άνοιγα με ανακούφιση την πόρτα του σπιτιού μου. «Κύριε, είναι η σειρά μου και απαιτώ επιτέλους να εξυπηρετηθώ!», ουρλιάζω με αγανάκτηση. «Μαρούσι, Πεύκη κανείς;» η απάντηση, που προφανώς δεν απευθύνεται σε μένα...

Αλεξάνδρα Μανδράκου, περ. «Κ», εφημ. Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 05/10/2003

1. Επισημάνετε στο κείμενο τα προθετικά σύνολα της μορφής *από + αιτιατική*. • Σε ποια περίπτωση έχουμε ποιητικό αίτιο και σε ποια προσδιορισμό του τόπου; • Σχηματίστε δύο αντίστοιχες δικές σας προτάσεις που θα αναφέρονται στο κυκλοφοριακό πρόβλημα.
2. Επισημάνετε στο κείμενο επιρρηματικούς προσδιορισμούς με τις ακόλουθες μορφές:
  - α. επίρρημα: .....
  - β. επιρρηματική μετοχή: .....
  - γ. δευτερεύουσα πρόταση: .....
  - δ. προθετικό σύνολο: .....
  - ε. ουσιαστικό: .....
  - στ. επίρρημα + προθετικό σύνολο: .....

3 Συγκεντρώστε τους επιρρηματικούς προσδιορισμούς που δηλώνουν τόπο και κατατάξτε τους ανάλογα με την ειδικότερη σημασία που δηλώνει ο καθένας:

- α. στάση: .....
- β. προορισμός: .....
- γ. προέλευση: .....
- δ. κατεύθυνση: .....
- ε. κίνηση: .....

Κείμενο 2

Πλατεία Μοναστηρακίου Νο1:

Σε άλλη κλίμακα, ένας τέτοιος δρόμος θα χρειαζόταν 4x4. Μέχρι να κυκλοφορήσουν και τέτοια καροτσάκια, οι μαμάδες βγάζουν βόλτα τα παιδιά τους οπλισμένες απλώς με λίγο περισσότερη υπομονή.

φωτ/φία: Βαγγέλης Ζαβός

φωτ/φία: Βαγγέλης Ζαβός

Πλατεία Μοναστηρακίου Νο2:
Ο βαθμός δυσκολίας αυξάνεται. Εδώ, χρειάζεται να επιλέξουμε ποιο φυσικό εμπόδιο θα πρέπει να υπερπηδήσουμε για να συνεχίσουμε το δρόμο μας.

φωτ/φία: Βαγγέλης Ζαβός

Ερμού & Αθηνάς:

Δεν ξέρουμε γιατί το τελάρο τοποθετήθηκε εκεί (η εσοχή του πεζοδρομίου προοριζόταν μάλλον για κάδο απορριμμάτων), το σίγουρο είναι ότι ουκ ολίγοι έχουν βρεθεί ανάσκειλα εξ αιτίας του.

Ράμπα σε πεζοδρόμιο για τη διευκόλυνση των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

περ. «ΟΙΚΟ», εφημ. Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 8/5/2004

Στις λεζάντες των παραπάνω φωτογραφιών εντοπίστε επιρρηματικούς προσδιορισμούς που δείχνουν: χρόνο, τόπο, τρόπο, σκοπό, πιθανότητα, αιτία. • Έπειτα παρουσιάστε προφορικά στην τάξη το πρόβλημα που θίγεται στις φωτογραφίες, χρησιμοποιώντας επιρρηματικούς προσδιορισμούς με τις προηγούμενες σημασίες.

Κείμενο 3 Μεταλλαγμένα: Τι μπορείς να κάνεις εσύ

Τα μεταλλαγμένα προϊόντα τρυπώνουν στη διατροφή μας. Η σόγια, το καλαμπόκι και τα παράγωγά τους είναι οι κύριες πηγές της γενετικής ρύπανσης στη φύση και στα τρόφιμα. Πολλά προϊόντα όπως σοκολάτες, μπισκότα, σνακ, σάντουιτς, γλυκά, πίτες, παιδικές τροφές κτλ. μπορεί να περιέχουν μεταλλαγμένα σόγια ή καλαμπόκι ως βασικά συστατικά ή πρόσθετα. Και σαν να μην έφτανε αυτό, οι μεταλλαγμένοι οργανισμοί φτάνουν έμμεσα στο πιάτο μας σε τεράστιες ποσότητες μέσα από τις ζωοτροφές-ιχθυοτροφές, αφού αποτελούν βασικό μέρος της διατροφής των ζώων εκτροφής.

Ακόμα και αν «καθαρίσουμε» λοιπόν το σύνολο των τροφίμων από τα μεταλλαγμένα συστατικά, οι μεταλλαγμένοι οργανισμοί θα εξακολουθούν να απειλούν το φυσικό περιβάλλον και την υγεία. Για να αποφύγουμε τον εφιάλτη των μεταλλαγμένων, θα πρέπει να καθαρίσουμε το σύνολο της τροφικής αλυσίδας. Η προσπάθεια αυτή χρειάζεται την ενεργό συμμετοχή σου και την ουσιαστική υποστήριξή σου.

Για τον καθένα που δε θέλει να παίξει το ρόλο του άκριτου καταναλωτή αλλά θέλει να έχει έναν πιο ουσιαστικό λόγο στα ζητήματα που έχουν σχέση με τη διατροφή, την προστασία του περιβάλλοντος και τη δημόσια υγεία, φτιάξαμε το Δίκτυο Καταναλωτών εναντίον των μεταλλαγμένων. Ταυτόχρονα δημοσιοποιήσαμε τον Οδηγό καταναλωτών (pdf) που έρχεται να καλύψει ένα μεγάλο κενό που υπάρχει στην ενημέρωση των καταναλωτών σχετικά με τους μεταλλαγμένους οργανισμούς, τη χρήση τους στα τρόφιμα και τη σήμανσή τους. Μέχρι σήμερα, η δράση του Δικτύου Καταναλωτών έχει φέρει εντυπωσιακά αποτελέσματα. Σύμφωνα με τους ελέγχους που έχουν γίνει και όπως διαβεβαιώνουν οι ίδιες οι βιομηχανίες τροφίμων, η παρουσία μεταλλαγμένων οργανισμών σε τρόφιμα είναι πλέον σπάνια στην Ελλάδα.

Από το 2001 ξεκίνησαν και οι εισαγωγές σημαντικής ποσότητας πιστοποιημένης μη μεταλλαγμένης σόγιας με προορισμό τις ζωοτροφές. Για άλλη μια φορά η κινητοποίηση του κόσμου έφερε άμεσα αποτελέσματα. Η πίεση αυτή πρέπει να συνεχιστεί για να εξασφαλίσουμε ότι τα μεταλλαγμένα θα φύγουν μια και καλή από τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές και ότι το μέλλον της γεωργίας δε θα έχει θέση για τα μεταλλαγμένα· η γεωργία του αύριο πρέπει να είναι βιολογική. Ας συνεχίσουμε λοιπόν.

- Γίνε κι εσύ μέλος του Δικτύου Καταναλωτών.
- Χρησιμοποίησε τον Οδηγό καταναλωτών σε κάθε σου αγορά.
- Χρησιμοποίησε την αγοραστική σου δύναμη και πες ΟΧΙ ΣΤΑ ΜΕΤΑΛΛΑΓΜΕΝΑ!
- Αγόραζε βιολογικά προϊόντα.

<http://www.greenpeace.gr> (διασκευή)

■ Αφού εντοπίσετε τους παρακάτω επιρρηματικούς προσδιορισμούς στο κείμενο 3, αντιστοιχίστε τους με τη σημασία τους:

• σε τεράστιες ποσότητες • Ακόμα κι αν «καθαρίσουμε» λοιπόν το σύνολο των τροφίμων από τα μεταλλαγμένα συστατικά • Για να αποφύγουμε τον εφιάλτη των μεταλλαγμένων • εναντίον των μεταλλαγμένων • σχετικά με τους μεταλλαγμένους οργανισμούς • Σύμφωνα με τους ελέγχους • όπως διαβεβαιώνουν οι ίδιες οι βιομηχανίες τροφίμων	• τρόπος • συμφωνία • ποσό • σκοπός • παραχώρηση • εναντίωση • αναφορά

Κείμενο 4 Η Ελλάδα τούς... πληγώνει

Τα άτομα με αναπηρίες σε 17 μεγάλες πόλεις της Ελλάδας δεν έχουν πρόσβαση πουθενά.

«**Ε**χθρική» για τους ανθρώπους με αναπηρία είναι η Ελλάδα. Όπως αποκαλύπτει έρευνα της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, η πρόσβαση σε δημόσια κτίρια, υπηρεσίες, τράπεζες αλλά και ξενοδοχεία ή χώρους αναψυχής γίνεται Γολγοθάς για τα άτομα που αντιμετωπίζουν κινητικά προβλήματα, σε πολλές πόλεις της χώρας.

Την έρευνα πραγματοποίησε ο αναπληρωτής καθηγητής της Ιατρικής κ. Ιωάννης Στ. Παπαδόπουλος με τους συνεργάτες του Βάνα Γιουβρή και Β. Καραντζούλη. Η καταγραφή έγινε με επιτόπια έρευνα –3-5 ωρών σε κάθε πόλη– στο πλαίσιο εφαρμογής των στόχων του Πανεπιστημίου που αφορούν την ενασχόληση με την κοινωνία και τα καθημερινά προβλήματα των πολιτών.

Στην έρευνα περιελήφθησαν τα κέντρα 17 πόλεων: Λάρισα, Κοζάνη, Καστοριά, Γρεβενά, Πρέβεζα, Αστακός, Λουτράκι, Φλώρινα, Μεσολόγγι, Ναύπακτος, Αιτωλικό, Βόνιτσα, Φιλιππιάδα, Νεάπολη Λακωνίας, Σάμη, Αργοστόλι, Αιδηψός.

Οι ράμπες για τα αναπηρικά αμαξίδια σε πεζοδρόμια ήταν αρκετές μόνο σε 5 από τις πόλεις που επισκέφθηκε η ομάδα της Ιατρικής Σχολής. Σε τέσσερις πόλεις οι ράμπες είχαν πλάτος πάνω από 80 εκατοστά, ενώ τη σωστή κλίση είχαν μόνο 3! Στις περισσότερες περιπτώσεις, μάλιστα, όπου υπήρχαν ράμπες, υπήρχαν και εμπόδια που έκαναν αδύνατη την κίνηση των αναπήρων σε αυτές.

Οι επιστήμονες επισκέφθηκαν 32 ξενοδοχεία στις 17 πόλεις. Κανένα από αυτά δε διέθετε ειδικές χειρολαβές στην είσοδο ούτε χώρο στάθμευσης για οχήματα αναπήρων. Ράμπα στην είσοδο είχαν δύο μόνο ξενοδοχεία!

Δέσποινα Κουκλάκη, εφημ. *ΤΑ ΝΕΑ*, 13/4/2004

■ Αφηγηθείτε μια δική σας εμπειρία μέσα από την οποία διαπιστώσατε την αδυναμία ατόμων με αναπηρίες να προσεγγίσουν ένα δημόσιο κτίριο ή μέσο συγκοινωνίας, χρησιμοποιώντας όσο περισσότερους επιρρηματικούς προσδιορισμούς μπορείτε από αυτούς που σημειώνονται στο κείμενο με πλάγια γράμματα.

B

Παράγωγα επιρρήματα

1 Στο κείμενο 3 υπάρχουν τα ονοματικά σύνολα: *ενεργό συμμετοχή, ουσιαστική υποστήριξη*. Μετατρέψτε τα ουσιαστικά σε ρήματα και τα επίθετα σε επιρρήματα και χρησιμοποιήστε σε δικές σας προτάσεις τις φράσεις που θα προκύψουν σχετικά με τη δική σας στάση απέναντι στα μεταλλαγμένα τρόφιμα.

2 Βρείτε στο κείμενο 3 τους τύπους των επιθέτων που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως επιρρήματα και χρησιμοποιήστε τα ως επιρρήματα, γράφοντας μία παράγραφο για το πρόβλημα των μεταλλαγμένων προϊόντων.

3 *άμεσα + αμέσως*: Έχουν την ίδια σημασία τα επιρρήματα αυτά; • Δείξτε το σε δύο προτάσεις υποθέτοντας ότι μιλάτε προς έναν εκπρόσωπο του Δήμου σας, ο οποίος θα πρέπει να λάβει μέτρα για ένα περιβαλλοντικό πρόβλημα της περιοχής σας.

.....

.....

.....

.....

.....

4 Σχηματίστε επιρρήματα με δύο καταλήξεις (-α και -ως) από τα επίθετα: *αδιάκριτος, τέλειος, ευχάριστος* και χρησιμοποιήστε κάποια από αυτά για να συντάξετε ένα σύντομο κείμενο, προτείνοντας τρόπους αντιμετώπισης των κινδύνων από τη χρήση μεταλλαγμένων προϊόντων.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

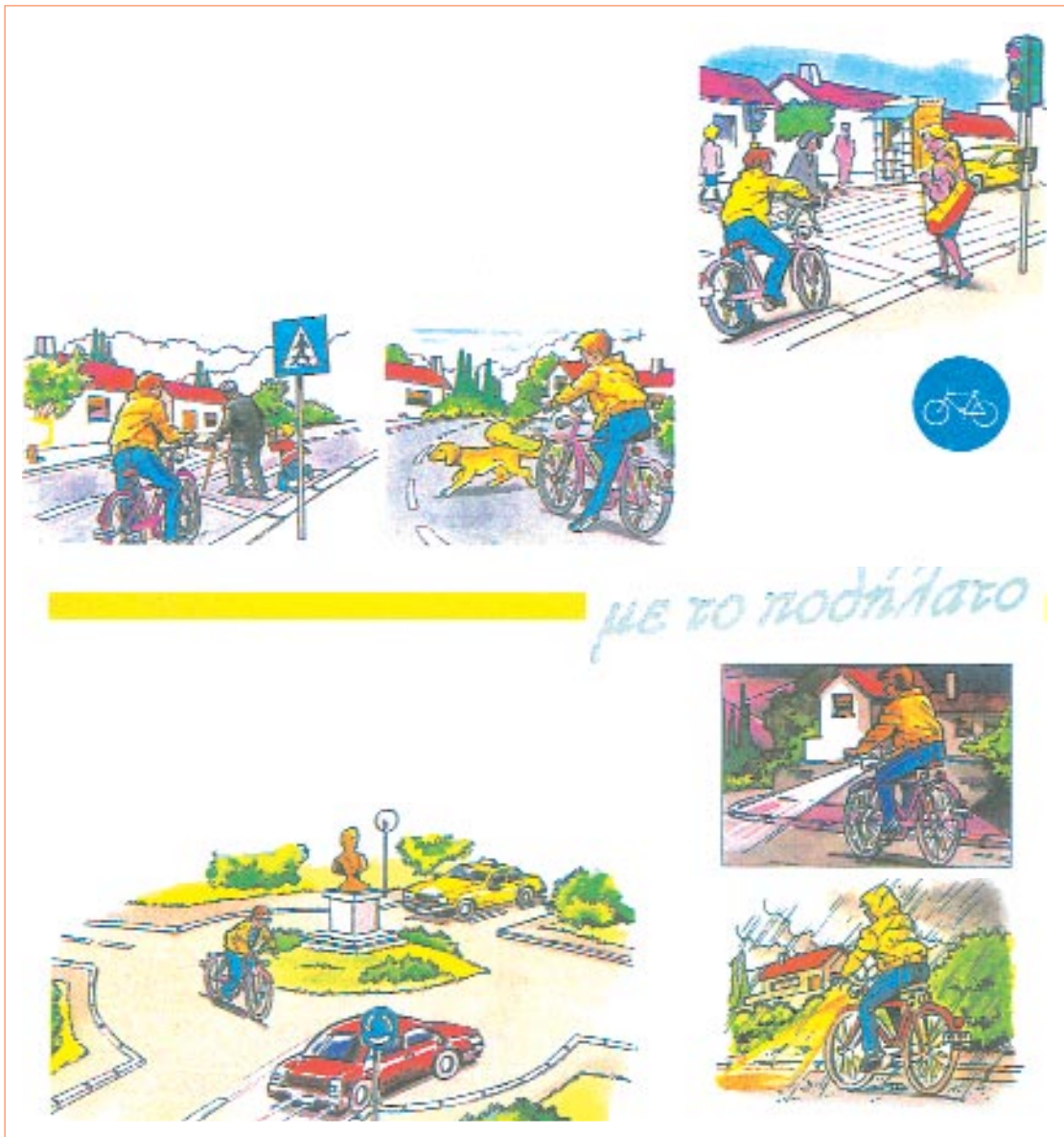

Συνδεδειγμένες λέξεις και φράσεις

Κείμενο 5 [Ταξίδι με... ποδήλατο]

Βασιλική Δεμάγκου, *Κυκλοφοριακή αγωγή Ε' και Στ' δημοτικού*, εκδ. Σαββάλα, 2003

Γράψτε ένα κείμενο δύο παραγράφων στο οποίο θα συμβουλευέτε ένα φίλο σας τι να προσέχει όταν οδηγεί το ποδήλατό του. • Προσέξτε τις παραπάνω φωτογραφίες και χρησιμοποιήστε τις κατάλληλες λέξεις και φράσεις: Στην πρώτη παράγραφο γράφουμε τα προβλήματα που μπορεί να προκαλέσουμε αν δεν προσέχουμε, όταν οδηγούμε ποδήλατο στους δρόμους, και στη δεύτερη καταγράφουμε τους κανόνες που πρέπει να ακολουθούμε για ασφαλή μετακίνηση με ποδήλατο με αφορμή τις εικόνες. Προσέξτε τη σύνδεση των προτάσεων και συνδέστε αντιθετικά τις παραγράφους.

Κείμενο 6 [Αυτό είναι η περιβαλλοντική εκπαίδευση;]

Με είχαν κάποτε καλέσει σ' ένα γραφικότατο χωριό για μια εκδήλωση της λεγόμενης «περιβαλλοντικής εκπαίδευσης» που έγινε από τους μαθητές. Υπήρχε, φυσικά, και η απαραίτητη έκθεση ζωγραφικής με το «πρωτότυπο» θέμα «Τα παιδιά ζωγραφίζουν το περιβάλλον». Οι ζωγραφιές των μαθητών θύμιζαν σχεδόν αποκλειστικά θανατικό. Ψόφια ψάρια στις ακτές, καμινάδες που βγάζουν μαύρο καπνό που πνίγει, εντομοκτόνα που σκοτώνουν τα πουλιά και πάει λέγοντας. Όλα αυτά σ' ένα πεντακάθαρο περιβάλλον με τα πουλάκια να κελαιΐδούν και τα ψάρια να φαίνονται στη διαφανή θάλασσα. Τα παιδιά, όπως ήταν φυσικό, όταν άκουσαν το δάσκαλο να μιλάει για περιβάλλον, σκέφτηκαν το σκουπίδι και τη βρομιά.

Εκτός από την κινδυνολογία το άλλο «σκέλος» της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης έχει να κάνει με οτιδήποτε παλαιό. Είτε έχουμε να κάνουμε με σκεύη είτε με επαγγέλματα είτε με οτιδήποτε άλλο παρωχημένο. Το οποίο παρουσιάζεται εξωραϊσμένο με άφθονη νοσταλγία «για τον παλιό καλό καιρό». Υπάρχει, φυσικά, σύνδεση και με το προηγούμενο «σκέλος» των κινδύνων μια και στο παρελθόν όλα ήταν καθαρά, υγιεινά και ευτυχή, ενώ το παρόν χαρακτηρίζεται μόνο από βρομιά, ασθένειες και δυστυχία.

Νίκος Σ. Μάργαρης, *Λαογραφική Οικολογία*, εκδ. Φιλιππότη, 1991

- 1 Στο παραπάνω κείμενο εντοπίστε τους τρόπους (λέξεις, φράσεις κτλ.) που χρησιμοποιεί ο συγγραφέας για τη σύνδεση των προτάσεων ή των παραγράφων.
- 2 Συμφωνείτε με τις διαπιστώσεις του συγγραφέα σχετικά με την αντίληψη που επικρατεί για την περιβαλλοντική εκπαίδευση στα σχολεία μας; • Στηρίξτε τις απόψεις σας με επιχειρήματα.